

Revidert Veteranplan for kommunene Gjesdal, Time, Sandnes, Hå, Klepp, Sola og Randaberg 2023-2025

Innledning

Det er en glede for oss ordførere å kunne presentere en felles veteranplan for kommunene Hå, Time, Gjesdal, Klepp, Sandnes, Sola og Randaberg. Veteranplanen skal gjenspeile det viktige oppdraget veteranene har utført for fred og frihet gjennom sine internasjonale operasjoner.

Forsvarsdepartementets definisjon av Internasjonale operasjoner jf. Stortingsmelding nr. 15 (2019 – 2020) Kapittel 3:

«Internasjonale operasjoner omfatter i utgangspunktet enhver militær operasjon i utlandet som godkjennes av norske politiske myndigheter. Kjernen i en Internasjonal operasjon er bruk av militære styrker i utlandet for å skape, bevare eller gjenopprette fred og stabilitet. Dette omfatter ikke forsvar av Norge eller NATO-allierte. Videre avgrenses definisjonen mot annen tjeneste i utlandet eksempelvis deltakelse i militære øvelser og tjeneste ved stående internasjonale militære hovedkvarter og staber, og definisjonen omfatter bare operasjoner som krever bruk av militære styrker.»

Deltakelse i internasjonale operasjoner med personell fra Forsvaret og justis- og utenrikssektoren er en viktig del av den norske forsvars- og sikkerhetspolitikken.

Våre første veteraner fra internasjonale operasjoner, slik vi definerer det i dag, var soldatene i Tysklandsbrigaden. I alt tjenestegjorde ca. 50 000 norske soldater i Tysklandsbrigaden og Tysklandskommandoen. Den personellmessig største operasjonen. Deretter følger UNIFIL (Libanon) med 34 000 soldater.

Det er et samfunnsansvar å ivareta veteraner fra internasjonale operasjoner. Siden 1947 har over 100.000 nordmenn tjenestegjort i internasjonale operasjoner. Dette omfatter ca. 120 operasjoner på fire kontinent.

Det finnes også politiveteraner i våre kommuner, men tall på disse har vi ikke.

I Jærkommunene er det 926 personer som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner fra 1978 og frem til i dag. Veteranene fordeler seg på de ulike kommunene slik:

Gjesdal: 58

Hå: 57

Klepp: 71

Sandnes: 427

Time: 97

Sola: 170

Randaberg: 46

Tallene på veteraner som tjenestegjorde før 1978 er ufullstendige og ikke med i denne oversikten.

Denne interkommunale veteranplanen bygger på regjeringen sin oppfølgingsplan og målsettingen er å øke anerkjennelse, ivaretaking og oppfølging.

Planen er utarbeidet i samarbeid med Forsvarets Veterantjeneste, Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), Veteranforbundet SIOPS – Skadd i internasjonale tjenester og Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner (NVIO).

Mål

Målene for kommunenes veteranplan:

- Verdsette, ivareta og følge opp veteranene og veteranfamilien, både under og etter internasjonal tjeneste for Norge.
- Gjøre det enklere for kommunene å fylle rollen som tjenesteyter for veteranene og veteranfamilien sitt behov i lokalsamfunnet.
- Øke samhandling i kommunene og medvirke til at veteraner og familier blir møtt med gjennomgående kompetanse og forståelse.
- Fungere som et helhetlig opplysnings- og informasjonsdokument for veteraner, kommunen og lokalsamfunnet.
- Fremheve veteranene som en ressurs i dette arbeidet generelt og i skolen spesielt.

Samarbeidskommunene har kommet frem til tiltak som markerer en videreføring av kommunenes veteranfokus og vil fungere som en inspirasjon til videre arbeid for å fremme veteranens rolle i samfunnet.

Frode Fjeldsbø
Ordfører Gjesdal kommune

Andreas Vollsund
Ordfører Time kommune

Jonas Skrettingland
Ordfører Hå kommune

Sigmund Rolfsen
Ordfører Klepp kommune

Stanley Wirak
Ordfører Sandnes kommune

Tom Henning Slethei
Ordfører Sola kommune

Jarle Bø
Ordfører Randaberg kommune

Innsatsområder

Innsatsområde 1 – Anerkjennelse og verdsetting

Kommunen skal verdsette veteranene for den innsatsen de har gjort gjennom sin deltaking i internasjonale operasjoner. Det kan være ulike oppfatninger om grunnlaget for norsk deltaking i krig og konflikt. Uavhengig av dette, fortjener den enkelte veteran verdsetting og respekt for viljen til å risikere liv og helse for landet.

Seremonier og offentlige markeringer er et viktig og synlig uttrykk for samfunnets verdsetting av innsatsen og den enkelte veteran. Lokale markeringer er av betydning for å favne flest mulig og medvirker til å synliggjøre at veteraner også er en del av lokalsamfunnet.

8.mai er Norges frigjørings- og veterandag. Dette er den viktigste dagen for å anerkjenne veteraner fra andre verdenskrig og samtidig trekke linjene frem til dagens veteraner. Minnesmerker etter falne fra andre verdenskrig finnes i mange av landets kommuner. Ytterligere finnes det også minnesmerker over falne og innsatser fra nyere tid.

Konkrete mål

- Markering av Frigjørings- og veterandagen 8. mai.
 - Ordføreren i Sandnes sammen med ordførerne i Gjesdal, Time, Klepp, Hå, Sola, Bjerkreim, Eigersund, Finnøy, Forsand, Kvitsøy, Lund, Rennesøy, Sokndal, Stavanger, Strand og Randaberg samt Rogaland Fylkeskommune inviterer til markering ved Minnebautaen i Sandnes sentrum.
- Kransenedlegging Sola kapell
 - Ordfører i Sola kommune inviterer til minnestøtten på Sola kapell
- Kransenedleggelse ved minnestøtten i Dirdal 8. mai.
 - Ordfører i Gjesdal kommune inviterer til markering ved minnestøtten i Dirdal
- FN-dagen 24. oktober
 - Bjerkreim kommune v/ordfører og NVIO Rogaland inviterer til markering ved Minnestøtten på Vikeså.
- Treff for veteraner og pårørende
- Bruke veteraners kompetanse i lokalmiljøet
- Bruke veteraners kunnskap og erfaringer i skolen

Tiltak for å nå målene

Veteraner fra internasjonale operasjoner er en ressurs som kan anerkjennes ved at kommunene bruker deres kompetanse der den kan brukes i nærmiljøet. I forbindelse med FN-dagen 24. oktober eller der det passer med opplæringsplaner, bør skolene vurdere å benytte lokale veteraner i opplæringen. Dette vil synliggjøre veteranenes bidrag i internasjonale operasjoner. Veteranforeningene har utarbeidet lister med ressurspersoner.

Innsatsområde 2 – Ivaretagelse av veteraner, barn og familien

Kommunene er ansvarlige for at personer som er bosatt i kommunen skal få tilbud om nødvendige helse- og omsorgstjenester. For fastleger og ansatte i kommunenes tjenesteområder vil det være viktig å vite at årsaken til fysiske og psykiske helseplager kan være belastning eller skader i tilknytning til internasjonale operasjoner, også når dette ligger langt tilbake i tid.

Tiltak

Veterankontakt

Kommunene har egen Veterankontakt. Veterankontakten vil ha ansvar for å holde oversikt over kommunen sine tilbud og ha kunnskap om sentrale aktører innenfor feltet og de tilbud disse har. Veterankontakten vil være kommunen sitt kontaktpunkt for veteraner, veteranfamilien, andre samarbeidskommuner, aktører innenfor området samt for Forsvaret.

Veterankontaktene oppfordres til å øke egen kompetanse f.eks. gjennom deltakelse i kurs og samlinger i regi av Arbeidsutvalg for veteransaker, Rogaland.

Årlig brief

I forkant av 8. mai arrangementet blir det utformet en årlig pressemelding i Jærkommunene.

Kommunehelsetjenesten

Kommunehelsetjenesten kan benytte seg av kompetansemiljøet ved RTVS for å holde kurs eller fagdager der hvor det er behov. Veteranforbundet SIOPS – Skadd i internasjonale operasjoner har også kompetanse rundt helseutfordringer relatert til veteraner og veteranfamilien og kan benyttes til informasjon og opplæring.

Kommunen v/Veterankontakt bør også informere kommunens ressurser om egen funksjon. Av ressurser nevnes spesielt:

- Kommunepsykolog
- Kommuneoverlege
- Kommunens fastleger
- Familievernkontoret

- Helseysykepleiere
- BUP – Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk
- NAV

Informasjonsmateriell

Det utarbeides en kort informasjonsside på kommunenes hjemmeside der det vises til tiltakene i Veteranplanen.

Innsatsområde 3 – Oppfølging og omsorg

Oppfølging

Oppfølging vil skje med bakgrunn i et definert behov. I de tilfellene der veteraner har fått utfordringer som følge av sin tjeneste i internasjonale operasjoner, vil dette også kunne få følger for deres familie og pårørende. Problematikken kan være kompleks og involvere flere kommunale instanser.

Samhandling og forståelse for de ulike faginstansenes betydning i håndtering av komplekse problemstillinger kan være viktig for en helhetlig oppfølging. Forsvaret har lagt til rette for at den enkelte veteran kan få overført sin militære helsejournal fra Forsvaret til fastlege eller andre helseinstitusjoner, dersom veteranen ønsker dette.

Forsvaret har en begrenset oppfølging av veteraner som strekker seg i ett år etter tjeneste ved Forsvarets sanitet ved Institutt for militærpsykiatri og stressmestring (IMPS) og ved Nasjonal militærmedisinsk poliklinikk (NMP). Dette er et lavterskeltilbud for veteraner fra internasjonale operasjoner.

Konkrete mål

- Prioritert hos skolehelsetjenesten når far eller mor er i en militær operasjon eller om en forelder er veteran som mottar støtte fra hjelpeapparatet.

Tiltak

Kommunene, HV-08 og veteranforeningene i kommunene møtes annet hvert år for å evaluere veteranarbeidet. Gjesdal kommune har ansvaret for å kalle inn til evaluering.

Evaluering samt revisjon av Interkommunal veteranplan ble utført i 2023 og skal igjen utføres i 2025.

Skole og barnehage

Kommunene skal gjennomføre tiltak for å øke kompetansen om veteraner, om betydningen av deres erfaringer og hvilke utfordringer veteraner og veteranfamilien, spesielt barna, kan møte. Det vil være

egenverdi for veteraner å delta i dette arbeidet, f.eks. gjennom foredrag ved skolene ifm. Frigjørings- og veterandagen 8. mai.

Kompetanseheving og informasjon til fagpersoner i Jærkommunene

Jærkommunene kan ved behov og i samarbeid med lokale og regionale ressurser, legge til rette for fagdager om relevante temaer for veteraner. Kommunene bør prioritere å delta på Nasjonal Veterankonferanse i regi av Forsvaret.

Kommunehelsetjenesten

Kommunen sine helsestasjoner skal være oppmerksomme på eventuelle behov for ekstra støtte og veiledning til familier der ett eller flere familiemedlemmer er eller har vært i internasjonale operasjoner. Helsesykepleier kan være en god støtte for familien og kan gi informasjon om andre støtte- og hjelpetilbud.

Innsatsområde 4 – Veteranorganisasjoner og likepersonsarbeide

Norges Veteranforbund for internasjonale operasjoner – NVIO

Norges Veteranforbund for internasjonale operasjoner – NVIO, er representert med lokalforeninger i flere kommuner i Norge. I vår region er det NVIO – avd. Rogaland. Dette er en aktiv forening som jevnlig holder foredrag eller andre arrangement enten for medlemmer eller for alle veteraner. NVIO drifter også kameratstøttetelefonen der veteraner kan ta kontakt for anonym samtale. Telefonnummer er 800 48 500.

Veteranforbundet SIOPS – Skadd i internasjonale tjenester

Veteranforbundet SIOPS – Skadd i internasjonale tjenester har hovedkontor i Oslo, med et landsdekkende likepersonsnettverk, POC (point of contact). SIOPS har hovedsakelig fokus på skadde veteraner og deres familier og tilbyr forskjellige mestringsaktiviteter i tillegg til rådgivning. SIOPS besitter betydelig kompetanse som omhandler bl.a. helse, økonomi og erstatningsspørsmål.

Der finnes også flere lokale veteranforeninger rundt om i landet.

Kommunene oppfordres til å bruke disse foreningene som de kapasitetene de er.

Forsvaret sitt tilbud

Forsvaret har en rekke tilbud til veteraner og deres familier både før, under og etter tjeneste i internasjonale operasjoner. Forsvaret har et oppfølgingsansvar i ett år etter hjemkomst. Noen tilbud og kontaktpunkt kan benyttes livet ut.

Før, under og etter operasjonen

Før utreise arrangerer Forsvaret fellessamling for soldatene og deres familier. Her får familien informasjon om operasjonen og sikkerhetssituasjonen. De får også tips og råd om hvordan de best kan ta vare på barn og forhold. Familien får også treffe andre pårørende.

Under utenlandstjenesten har Forsvaret en 24-timers kontaktttelefon for pårørende. Via denne telefonen kan viktige meldinger formidles til de som er ute. Forsvaret arrangerer også familiesamlinger underveis der det er hensiktsmessig og videreformidler der informasjon til de pårørende fra operasjonsområdet.

På vei hjem fra operasjonen har de som er i tjeneste som regel et opphold på to til tre dager, en såkalt «mellomlanding». Under mellomlanding blir det gjennomført debrief, samtale med psykolog samt erfaringsinnhenting. Ved hjemkomst Norge holdes det en medaljeseremoni for å hedre soldatene. Pårørende blir invitert til seremonien.

Ett år etter hjemkomst har Forsvaret et oppfølgingsansvar. Etter tre til seks måneder får alle en spørreundersøkelse fra Forsvaret. Her stilles det en del spørsmål om hvordan den første tiden etter hjemkomst har vært. Etter ett år arrangerer Forsvaret en samling hvor personell møtes igjen for å dele erfaringer om hvordan det var å komme hjem. Her deltar også psykolog.

Forsvarets oppfølgingsplikt blir avsluttet etter ett år fra hjemkomst (for ikke stadig tjenestegjørende personell). Alle kan likevel kontakte Forsvaret med spørsmål om rettigheter, hjelp og tilbud.

Forsvarets Veteransenter – Bæreia

Forsvarets Veteransenter ligger på Bæreia utenfor Kongsvinger og er et rekreasjons- og aktivitetstilbud som kan benyttes av alle veteraner og deres familier.

Forsvarets veteransenter tilbyr gratis opphold for veteraner og familier. Senteret kan også benyttes under permisjon fra utenlandstjeneste. Det arrangeres også gjensynstreff for avdelinger ved senteret.

Forsvarets Veteransenter betjener også den døgnbemannede tjenesten «Åpen dør».

Forsvaret Veterantjeneste

Forsvarets Veterantjeneste er et tilbud til alle veteraner og deres familier. Her kan en få svar på spørsmål om dekorasjoner, dokumentasjon eller informasjon om internasjonale operasjoner. Man kan også få informasjon om Forsvaret og samfunnets ulike tilbud til veteraner, uavhengig av når og hvor tjenesten var.

Forsvarets Veterantjeneste består av et tverrfaglig team med både militært og sivilt ansatte. Teamet har lang erfaring med å gi råd og veiledning til veteraner og deres familier. De fleste i dette teamet er også selv veteraner. Forsvarets Veterantjeneste ledes av Veteraninspektøren.

Oversikt over lokale kapasiteter

Familievernkontoret

Telefon: 51 53 81 50

Oversikt over nasjonale kapasiteter

«Åpen dør» - Forsvarets Veteraner

Telefon: 800 85 000 – Epost: veteraner@mil.no

IMPS - Institutt for militærpsykiatri og stressmestring

Telefon: 23 09 79 30 – Epost: fsan.nmp@mil.no

Veteranforbundet SIOPS – Skadd i internasjonale operasjoner

Telefon: 22 69 56 50 - <https://www.siops.no/kontakt>

NVIO – Norges veteranforbund for internasjonale operasjoner

<https://nvio.no/lokalforeninger/nvio-rogaland/> E-post: nviorogaland@gmail.com

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging – RVTS Vest

Telefon: 55 97 66 95

NAV – Kompetansemiljøet for veteransaker

Mette Seland Pettersen: Tlf.: 40 49 21 15

Gunn Strand: Tlf.: 90 70 33 55

Carl Bergsvik: Tlf.: 92 47 72 20